

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön,
Unescon sopimuksia ja suosituksia n:o 6

**SUOSITUS KULTTUURI- JA
LUONNONPERINNÖN KANSALLISEKSI
SUOJELEMISEKSI**

Suomen Unesco-toimikunta
Helsinki, 1982

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön,
Unescon sopimuksia ja suosituksia n:o 6

**SUOSITUS KULTTUURI- JA
LUONNONPERINNÖN KANSALLISEKSI
SUOJELEMISEKSI**

Hyväksytty Unescon yleiskokouksen 17. istunnossa
16.11.1972 Pariisissa

Suomen Unesco-toimikunta
Helsinki 1982

SUOSITUS KULTTUURI- JA LUONNONPERINNÖN KANSALLISEKSI SUOJELEMISEKSI

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokous, joka on ollut kokoontuneena seitsemäntoista istuntoonsa Pariisissa lokakuun 17 päivästä marraskuun 21 päivään 1972 ja joka

ottaa huomioon, että yhteiskunnassa, jossa elinolot muuttuvat yhä nopeammin, ihmisen tasapainolle ja kehitykselle on välttämätöntä säilyttää sovelias elinympäristö, jossa yhteys luontoon ja edellisiltä sukupolvilta perittyihin kulttuurimuistomerkkeihin säilyy, ja että tämän tarkoituksensa saavuttamiseksi on paikallaan antaa kulttuuri- ja luonnonperinnölle aktiivinen tehtävä yhteisössä ja yhdistää oman aikamme saavutukset, menneisyyden arvot ja luonnon kauneus kokonaisvaltaiseksi toimintaohjelmaksi,

ottaa huomioon, että tällaisten seikkojen yhdistämisen yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen elämään on kuuluttava alueellisen kehityksen ja valtakunnallisen suunnittelun perusnäkökohtiin kaikilla tasoilla,

ottaa huomioon, että uusien, ajallemme ominaisten ilmiöiden synnyttämät erityisen vakavat vaarat uhkaavat kulttuuri- ja luonnonperintöä, joka on olennainen osa ihmiskunnan yhteistä omaisuutta sekä rikkauden ja sopusointuisen kehityksen lähde nykyiselle ja tulevalle kulttuurille,

ottaa huomioon, että kaikki kulttuuri- ja luonnonperinnön ainesosat ovat ainutlaatuisia ja että jokaisen ainesosan tuhoutuminen merkitsee lopullista menetystä ja tuon yhteisen omaisuuden korvaamatonta köyhtymistä,

ottaa huomioon, että jokainen maa, jonka alueella on kulttuuri- ja luonnonperintöä, on velvollinen suojelemaan tällaista ihmiskunnan yhteistä omaisuutta ja takaamaan sen, että

ISBN 951-46-6323-3
ISSN 0357-4067

Toinen painos
Helsinki 1985
Yliopistopaino

se siirtyy perintönä tuleville sukupolville,

ottaa huomioon, että maailman eri maissa sijaitsevan kulttuuri- ja luonnonperinnön tutkiminen, tunteminen ja suojeleminen on omiaan lisäämään kansojen keskinäistä ymmärtämystä,

ottaa huomioon, että kulttuuri- ja luonnonperintö muodostaa sopusointuisen kokonaisuuden, jonka osat ovat erottamattomia,

ottaa huomioon, että yhteisesti harkitun ja muotoillun kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelupolitiikan voidaan odottaa luovan jatkuvaa vuorovaikutusta jäsenvaltioiden välille ja vaikuttavan ratkaisevasti Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön toimintaan tällä alalla,

huomauttaa, että yleiskokous on jo hyväksynyt kansainvälisiä asiakirjoja kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi, kuten esim. Suosituksen arkeologisia kaivauksia koskeviksi kansainvälisiksi periaatteiksi (Recommendation on International Principles Applicable to Archeological Excavations) vuodelta 1956, Maisemien kauneuden ja luonteen suojelemista koskevan suosituksen (Recommendation concerning the Safeguarding of the Beauty and Character of Landscapes and Sites) vuodelta 1962 ja Yleisten tai yksityisten töiden vaarantamien kulttuurikohteiden suojelua koskevan suosituksen (Recommendation concerning the Preservation of Cultural Property Endangered by Public or Private Works) vuodelta 1968,

halua täydentää ja laajentaa näissä suosituksissa esitettyjen säännösten ja periaatteiden soveltamista sekä

saatuaan haltuunsa ehdotukset kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelusta, joka esiintyy istunnon työjärjestyksen kohtana 23, ja

päätettyään kuudennessatoista istunnossaan, että tätä kysymystä varten on laadittava kansainväliset säännökset jäsenvaltioille annettavan suosituksen muodossa,

hyväksyy tänä kuudentenatoista päivänä marraskuuta 1972 seuraavan suosituksen.

I KULTTUURI- JA LUONNONPERINNÖN MÄÄRITELMÄT

1. Tässä suosituksessa kulttuuriperintö tarkoittaa seuraavaa:

muistomerkit: rakennustaiteen tuotteet, monumentaalisen veistos- ja maalaustaiteen tuotteet, mukaan luettuina luola-asumukset ja piirtokirjoitukset sekä sellaiset esineet, esineistöt tai rakennelmat, jotka ovat erityisen arvokkaita arkeologian, historian, taiteiden tai tieteiden kannalta;

rakennusryhmät: erillisten tai toisiinsa liittyvien rakennusten ryhmät, jotka ovat erityisen arvokkaita arkkitehtuurinsa, yhtenäisyytensä tai maisemallisen sijaintinsa johdosta historian, taiteiden tai tieteiden kannalta;

alueet: topografiset alueet sekä ihmisen ja luonnon yhteiset aikaansaannokset, jotka ovat erityisen arvokkaita kauneutensa tai arkeologisen, historiallisen, etnologisen tai antropologisen kiinnostavuutensa vuoksi.

2. Tässä suosituksessa luonnonperintö tarkoittaa seuraavaa:

Erikoiset elottoman tai elollisen luonnon muodostumat tai muodostumaryhmät, jotka ovat esteettisesti tai tieteellisesti erityisen arvokkaita;

geologiset ja fysiografiset muodostumat ja ne tarkoin määritetyt alueet, jotka ovat arvokkaiden tai uhanalaisten tieteiden ja luonnonsuojelun kannalta merkittävien eläin- ja kasvilajien elinympäristöä;

luonnontilaiset paikat tai alueet, jotka ovat erityisen arvokkaita tieteiden, luonnonsuojelun tai luonnonkauneuden kannalta tai suhteessaan ihmisen ja luonnon yhteisiin aikaansaannoksiin.

II KANSALLINEN POLITIIKKA

3. Kunkin valtion tulee, omien oikeudenkäytön ja lainsäädännön vaatimustensa mukaisesti muotoilla, kehittää ja soveltaa niin pitkälle kuin mahdollista politiikkaa, jonka pääasiallisena tavoitteena tulee olla kaikkien tieteen, tekniikan ja kulttuurin tarjoamien ja muiden käytettävissä olevien voimavarojen koordinointi ja hyväksikäyttö kulttuuri- ja luonnonperinnön tehokkaaksi suojelemiseksi ja säilyttämiseksi sen arvoa vastaavalla tavalla.

III YLEISET PERIAATTEET

4. Kulttuuri- ja luonnonperintö edustaa rikkautta, jonka suojeleminen ja säilyttäminen sen arvoa vastaavalla tavalla asettaa velvollisuuksia valtioille, joiden alueella se sijaitsee, sekä näiden omien kansalaisten että koko kansainvälisen yhteisön suhteen; jäsenvaltioiden tulee ryhtyä tarvittaviin toimiin näiden velvollisuuksien täyttämiseksi.
5. Kulttuuri- ja luonnonperintöä tulee pitää yhtenäisenä kokonaisuutena, johon kuuluu erittäin arvokkaiden aikaansaannoksien ohella myös vaatimattomampia kohteita, joiden arvo on ajan mittaan kulttuurin tai luonnon kannalta kohonnut.
6. Mitään näistä aikaansaannoksista ja kohteista ei yleensä tulisi irrottaa ympäristöstään.
7. Koska kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisen ja säilyttämisen sen arvoa vastaavalla tavalla perimmäisenä tarkoituksena on ihmisen kehittäminen, tulee jäsenvaltioiden mahdollisuuksien mukaan suunnata työnsä tällä alalla siten, että kulttuuri- ja luonnonperintöä ei enää pidetä kansallisen kehityksen esteenä, vaan määrävänä tekijänä tässä kehityksessä.
8. Kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista ja säilyttämistä

sen arvoa vastaavalla tavalla tulee pitää yhtenä olennaisena näkökohtana alueellisissa kehityssuunnitelmissa ja valtakunnallisessa, alueellisessa ja paikallisessa suunnittelussa yleensä.

9. Aktiivista politiikkaa tulee kehittää kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi yhteisön elämään. Jäsenvaltioiden tulee aikaansaada yhteistoimintaa kaikkien asianosaisten valtiollisten ja yksityisten elimien kesken tällaisen politiikan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevia suoja- ja kunnostustoimia tulee täydentää muilla toiminnoilla, joiden tarkoituksena on antaa kullekin tällaiselle kohteelle tehtävä, jonka ansiosta sillä on sijansa kansakunnan nykyisessä ja tulevassa yhteiskunta-, talous-, tiede- ja kulttuurielämässä ja joka vastaa sen kulttuuri- tai luonnonsuojelullista luonnetta. Kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelutoimissa tulee käyttää hyväksi kaikkien kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisessa ja säilyttämisessä sen arvoa vastaavalla tavalla mukana olevien tutkimusalojen tieteellisiä ja teknisiä saavutuksia.
10. Viranomaisten tulee mahdollisuuksien mukaan myöntää lisääntyvässä määrin varoja kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseen sen arvoa vastaavalla tavalla.
11. Paikallinen väestö tulee saada mukaan suojele- ja säilytystoimiin, ja siltä tulee pyytää ehdotuksia ja apua, erityisesti kulttuuri- ja luonnonperinnön arvostukseen ja valvontaan liittyvissä asioissa. Myös mahdollisuutta saada taloudellista tukea yksityiseltä sektorilta tulee harkita.
- IV SUOJELUORGANISAATIO
12. Vaikka kaikkien jäsenvaltioiden on erilaisuutensa vuoksi mahdollonta omaksua yhtäläistä organisaatiota, tulee kuitenkin noudattaa joitakin yhteisiä toimintaperusteita.

Valtiolliset erityiselimet

13. Ottaen asiaankuuluvalla tavalla huomioon maansa erityisolot jäsenvaltioiden tulee järjestää alueelleen, siellä missä niitä ei jo ole, yksi tai useampia valtiollisia erityiselimiä, joiden velvollisuutena on tehokkaasti hoitaa seuraavat tehtävät:

(a) kaikenlaisten maan kulttuuri- ja luonnonperinnön suojele- ja säilyttämistoimien kehittäminen ja toteutus sen arvoa vastaavalla tavalla ja perinnön niveltäminen aktiiviseksi tekijäksi yhteisössä; sekä ensisijaisesti kulttuuri- ja luonnonperinnön luetteloiminen ja asiaankuuluvien dokumentointipalvelujen perustaminen;

(b) tarpeellisen tieteellisen, teknisen ja hallinnollisen henkilökunnan kouluttaminen ja palkkaaminen vastaamaan kulttuuri- ja luonnonperinnön määrittämis-, suojelemis-, säilyttämis- ja yhtenäistämishojelmien laatimisesta ja näiden ohjelmien toteutuksen johtamisesta;

(c) kiinteän yhteistyön järjestäminen eri tieteenalojen asiantuntijoiden kesken kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista koskevien teknisten ongelmien tutkimiseksi;

(d) laboratorioden käyttäminen tai perustaminen kaikenlaisten kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämisestä syntyvien tieteellisten ongelmien tutkimiseksi;

(e) sen varmistaminen, että omistajat tai vuokraajat toteuttavat tarpeelliset restaurointityöt ja huolehtivat rakennusten säilyttämisestä parhaassa taiteellisessa ja teknisessä kunnossa.

Neuvoa-antavat elimet

14. Erityiselinten tulee olla yhteistyössä sellaisten asiantuntija-

elinten kanssa, joiden velvollisuutena on antaa neuvoja kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevien toimenpiteiden valmistelussa. Näihin elimiin tulee kuulua asiantuntijoita, tärkeimpien kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelusta huolehtivien yhdistysten edustajia ja asianomaisten hallintoelinten edustajia.

Eri elinten yhteistoiminta

15. Kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista ja säilyttämistä sen arvoa vastaavalla tavalla käsittelevien erityiselinten tulee työskennellä yhdessä ja tasavertaisina muiden valtiollisten elinten kanssa, erityisesti niiden, jotka vastaavat alueellisesta kehittämissuunnittelusta, suurista yleisistä töistä, ympäristön- suojelusta sekä taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta suunnittelusta. Ne matkailun edistämissuunnitelmat, jotka koskevat myös kulttuuri- ja luonnonperintöä, tulee laatia huolellisesti, niin että ne eivät vahingoita perinnön olennaista luonnetta ja merkitystä, ja tulee ryhtyä toimiin yhteyksien luomiseksi asianosaisten viranomaisten välillä.

16. Laajamittaisten suunnitelmien ollessa kyseessä tulee järjestää jatkuvaa yhteistoimintaa erityiselinten kesken kaikilla tasoilla ja asiaankuuluvat koordinaointisopimukset tulee laatia siten, että päätökset voidaan tehdä yhteisymmärryksessä ja erilaiset etunäkökohdat huomioon ottaen. Edellytykset yhteissuunnittelulle on järjestettävä tutkimusten aloittamisesta lähtien ja kehitettävä järjestelmä ristiriitojen sovitteluksi.

Keskushallinnon, liittohallinnon, alueellisten ja paikallisten elinten toimiala

17. Ottaen huomioon, että kulttuuri- ja luonnonperinnön suojeleminen ja säilyttämiseen sen arvoa vastaavalla tavalla liittyviä kysymyksiä on vaikea käsitellä, koska ne vaativat erikoistunutta ja toisinaan hankalia ratkaisuja ja että tällä alalla ei ole riittävästi käytettävissä erikoistunutta henkilökuntaa, tulee vastuu kaikissa yleisten suojelutoimien suunnit-

telua ja toteutusta koskeissa asioissa jakaa keskus- tai liittohallinnon ja alueellisten tai paikallisten viranomais- ten kesken harkiten tasapuolisesti kunkin valtion olojen mu- kaisesti.

V SUOJELUTOIMET

18. Jäsenvaltioiden tulee mahdollisuuksien mukaan ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin tieteellisiin, teknisiin, hallinnollisiin, juri- disiin ja taloudellisiin toimiin alueillaan sijaitsevan kult- tuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi. Näistä toimista tu- lee päättää kyseisen valtion lainsäädännön ja järjestyksen mukaisesti.

Tieteelliset ja tekniset toimet

19. Jäsenvaltioiden tulee järjestää kulttuuri- ja luonnonperintön- sä huolellinen ja jatkuva hoito välttyäkseen sen turmeltumi- sesta aiheutuvilta kalliilta toimenpiteiltä; tätä varten nii- den tulee valvoa perintöään määräaikaisten tarkastuksin. Niiden tulee myös laatia tarkat sen arvoa vastaavat suojeluohjelmat, joiden piiriin sisällytetään vähitellen kaikki kulttuurimuisto- merkit ja luonnonuojelukohteet sen mukaan, kuinka paljon niillä kulloinkin on käytettävissään tieteellisiä, teknisiä ja taloudellisia varoja.
20. Ennen kaikkia tarpeellisia töitä ja niiden aikana tulee teh- dä perusteellisia tutkimuksia sen mukaan kuin töiden tärkeys vaatii. Nämä tulee tehdä yhteistyössä kaikkien asiaankuuluvien alojen ammattihenkilöiden kanssa tai heidän toimestaan.
21. Jäsenvaltioiden tulee etsiä tehokkaita menetelmiä sellaisen kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelun tehostamiseksi, jota uhkaavat poikkeuksellisen vakavat vaarat. Näissä menetelmissä tulee ottaa huomioon ilmenevien tieteellisten, teknisten ja taiteellisten ongelmien keskinäinen yhteys ja niiden avulla tulee olla mahdollista määritellä sopivat toimet.

22. Tämä kulttuuri- ja luonnonperintö tulee lisäksi restauroida, mikäli katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, aikaisempaan käyttöön- sä tai uuteen ja sopivampaan tarkoitukseen, sillä edellytyk- sellä, että sen kulttuuriarvo ei täten vähene.
23. Kaikissa kulttuuriperintöön liittyvissä töissä tulee pyrkiä säilyttämään sen perinteinen ulkonäkö ja suojelemaan sitä kai- kilta uusilta rakenteilta tai uudistuksilta, jotka saattaisi- vat vaikuttaa haitallisesti kohteen koon tai värin ja sen ympäristön keskinäiseen suhteeseen.
24. Sopusointu, jonka aika ja ihminen ovat luoneet muistomerkin ja sen ympäristön välille, on ensiarvoisen tärkeä eikä sitä saa yleensä turmella tai hävittää. Muistomerkin eristämistä turmelemalla sen ympäristö ei yleensä saa hyväksyä; myöskään muistomerkin siirtäminen ei tule kysymykseen paitsi, poikkeus- tapauksessa, kun pakottavat syyt sitä vaativat.
25. Jäsenvaltioiden tulee ryhtyä toimiin kulttuuri- ja luonnonpe- rintönsä suojelemiseksi nykyajalle ominaisen teknisen kehityksen mahdollisilta haitoilta. Tällaisten toimien tulee tähdätä nii- den haittojen torjumiseen, jotka johtuvat koneiden ja ajoneu- vojen aiheuttamista iskuista ja tärähtelyistä. Tulee myös ryh- tyä toimiin saastumisen ehkäisemiseksi sekä suojelutoimiin suu- ria onnettomuuksia ja luonnonmullistuksia vastaan ja huolehtia kulttuuri- ja luonnonperinnölle aiheutuneiden vaurioiden korjaa- misesta.
26. Koska rakennusryhmien kunnostamiseen vaikuttavat olosuhteet ei- vät ole kaikkialla yhtäläiset, jäsenvaltioiden tulee tarvit- taessa tehdä yhteiskuntatieteellinen tutkimus, jotta saataisiin täsmällisesti selville sen paikkakunnan sosiaaliset ja kulttuu- ritarpeet, jolla kyseinen rakennusryhmä sijaitsee. Kaikissa kun- nostustöissä tulee kiinnittää erityistä huomiota ihmisen mahdol- lisuuksiin työskennellä, kehittää ja toteuttaa itseään kunnos- tetussa ympäristössä.

27. Jäsenvaltioiden tulee tehdä luonnonperinnöstä, kuten esim. puisto-, riista-, rauhoitus- ja virkistysalueista tai muista vastaavanlaisista erityistarkoituksiin varatuista alueista geologisia ja ekologisia tutkimuksia, joilla selvitetään niiden tieteellinen arvo ja kävijöiden oleskelun vaikutus niihin ja tarkkaillaan vuorovaikutussuhteita, jotta vältetään kohteelle aiheutuvilta vakavilta vahingoilta ja luodaan riittävät edellytykset elämistön ja kasvillisuuden suojelulle.
28. Jäsenvaltioiden tulee pysyä kehityksen tasalla liikenteen, viestinnän, audiovisuaalitekniikan, automaattisen tietojenkäsittelyn ja muun teknologian kehityksen alueella sekä ottaa huomioon kulttuurielämässä ja virkistystoiminnassa esiintyvät suuntaukset, niin että tieteelliselle tutkimukselle samoin kuin yleiselle virkistystoiminnalle voidaan järjestää parhaat mahdolliset kunkin alueen käyttötarkoituksen mukaiset edellytykset ja palvelut luonnonvarojen turmeltumatta.

Hallinnolliset toimet

29. Kunkin jäsenvaltion tulee mahdollisimman pian laatia kulttuuri- ja luonnonperintönsä suojelemiseksi luettelo, johon sisältyvät ne kohteet, jotka kuuluvat erottamattomasti ympäristöönsä ja täydentävät sen ominaislaatua, vaikka niillä ei olekaan erityistä merkitystä.
30. Kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevien selvitysten tuloksena saatu tieto tulee koota sopivaan muotoon ja saattaa säännöllisesti ajan tasalle.
31. Varmistaakseen, että kulttuuri- ja luonnonperintö tulee tehokkaasti huomioon otetuksi kaikilla suunnittelun tasoilla jäsenvaltioiden tulee valmistaa siitä karttoja ja mahdollisimman täydellinen dokumentaatio.
32. Jäsenvaltioiden tulee löytää sopivia käyttömuotoja niille historiallisten rakennusten ryhmille, jotka eivät enää palvele alkuperäistä tarkoitustaan.

33. Historiallisesti ja taiteellisesti merkittävien rakennusryhmien suojelemiseksi, säilyttämiseksi ja kunnostamiseksi niiden arvoa vastaavalla tavalla tulee laatia suunnitelma. Sen tulee sisältää äärisuoja-aluevyöhykkeet, maan käyttöä koskevat ehdot sekä erittelyn säilytettävistä rakennuksista ja niiden säilyttämistä koskevista ehdoista. Tämä suunnitelma tulee niveltää kyseisten alueiden kaupunkien ja maaseudun kokonaissuunnitteluun.
34. Kunnostussuunnitelmiassa tulee eritellä ne käyttötarkoitukset, joita historiallisille rakennuksille asetetaan, ja millä tavoin tätä kunnostettavaa aluetta koskevat suunnitelmat liittyvät ympäröivien alueiden kaupunkisuunnitteluun. Kunnostettavan alueen käyttötarkoitusta harkittaessa on otettava huomioon paikallisten viranomaisten ja alueen asukkaiden mielipiteet.
35. Kaikille töille, jotka saattaisivat muuttaa suojeltavalla alueella sijaitsevien rakennusten nykyistä tilaa, tulee saada etukäteen kaupunki- ja aluesuunnitteluviranomaisilta lupa, joka on kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta vastaavien erityiselinten antamien ohjeiden mukainen.
36. Rakennusryhmien muuttaminen sisältä ja nykyaikaisten mukavuuksien asentaminen näihin tulee sallia, mikäli ne ovat tarpeellisia rakennuksissa asuvien hyvinvoinnin kannalta ja mikäli ne eivät ratkaisevasti muuta näiden vanhojen rakennusten luonteenomaisia piirteitä.
37. Jäsenvaltioiden tulee laatia lyhyen ja pitkän aikavälin suunnitelmia niiden luonnonperinnöstä tehtyjen luetteloiden pohjalta tarpeitaan vastaavan luonnonsuojelujärjestelmän aikaansaamiseksi.
38. Jäsenvaltioiden tulee luoda neuvoa-antava palveluelin ohjaamaan kansalaisjärjestöjä ja maanomistajia kansallisessa luonnonsuojelutoiminnassa, joka ottaa huomioon maan tuottavan käytön.
39. Jäsenvaltioiden tulee kehittää menettelytapoja ja toimintaohjelmia

sellaisten luonnonalueiden ennalleen saattamiseksi, jotka ovat turmeltuneet teollisuuden tai ihmisen muun toiminnan johdosta.

Oikeudelliset toimet

40. Kulttuuri- ja luonnonperinnön ainesosat tulee tärkeytensä mukaisesti suojata, kukin erikseen tai kaikki yhdessä, laeilla tai asetuksilla kunkin maan normien ja lainsäädäntöjärjestyksen mukaisesti.
41. Suojelutoimia tulee täydentää tarpeen mukaan uusilla kulttuuri- ja luonnonperinnön arvoa vastaavilla säilyttämistä edistävillä ja helpottavilla määräyksillä. Tämän mukaisesti tulee suojelutoimien täytäntöönpanon ulottua yksityisiin omistajiin ja valtiollisiin elimiin, milloin näiden omistuksessa on kulttuuri- ja luonnonperintöä.
42. Ilman erityiselinten lupaa ei saa rakentaa uusia rakennuksia eikä tehdä purku-, muutos- tai metsänraivaustöitä kiinteistössä, joka sijaitsee suojeltavalla alueella tai sen läheisyydessä, jos on todennäköistä, että tällaiset toimenpiteet vaikuttavat suojeltavan kohteen ulkonäköön.
43. Teollisuuden kehittämistä tai yleisiä ja yksityisiä töitä koskevaa lainsäädäntöä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon olemassa oleva suojelulainsäädäntö. Kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta vastaavien elinten tulee ryhtyä toimiin tarpeellisen suojelutoiminnan jouduttamiseksi joko antamalla omistajalle taloudellista apua taikka suorittamalla omistajan puolesta tai valtuuttamana tarvittavat työt siten, että omistaja korvaa sen osan kustannuksista, joka olisi normaalisti kuulunut hänen maksettavakseen.
44. Mikäli kohteen suojeleminen vaatii, voidaan valtiolliset elimet valtuuttaa pakkolunastamaan suojeltavan rakennuksen tai luonnonkohteen lainsäädännön määräysten ja ehtojen mukaisesti.

45. Jäsenvaltioiden tulee määräyksiin säädellä julisteiden, neonvalojen ja muunlaisten mainosten sekä liikekilpien esillepanoa, leirintää, sähkö- ja puhelinpylväiden tai -kannatintornien pysytystä, sähkö- ja puhelinjohtojen ja televisioantennien asennusta, kaikenkokoisten ajoneuvojen liikennöintiä ja paikoitusta, kojetaulujen, ulkokaluston yms. asennusta sekä yleensä kaikkea, mikä liittyy kulttuuri- ja luonnonperinnön piiriin kuuluvan kohteen varusteisiin tai käyttöön.
46. Kulttuuri- ja luonnonperinnön suojeluun liittyvien velvoitteiden tulee pysyä voimassa omistajan vaihdoksesta huolimatta. Jos suojeltava rakennus tai luonnonsuojelukohde myydään, ostajalle tulee ilmoittaa, että se on suojeltu.
47. Jokaiselle, joka tahallisesti turmelee tai vahingoittaa suojeltavaa muistomerkkiä, rakennusryhmää, luonnonsuojelukohdetta tai muuta arkeologisesti, historiallisesti tai taiteellisesti arvokasta kohdetta, voidaan määrätä rikosoikeudellisia tai hallinnollisia seuraamuksia asianomaisen valtion juridisten ja perustuslaillisten määräysten mukaisesti. Lisäksi voidaan laittomissa kaivauksissa käytetty kalusto määrätä takavarikoitavaksi.
48. Niille, jotka syyllistyvät johonkin muuhun suojeltavan kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista, säilyttämistä tai arvoa haittaavaan toimintaan, tulee määrätä rikosoikeudellisia tai hallinnollisia seuraamuksia, joihin tulee sisällyttää velvollisuus palauttaa vahingoitettu kohde alkuperäiseen tilaansa hyväksytyt tieteelliset ja tekniset vaatimukset täyttävällä tavalla.

Taloudelliset toimet

49. Keskus- ja paikallishallinnon viranomaisten tulee mahdollisuuksien mukaan sisällyttää budjetissaan suojeltavan kulttuuri- ja luonnonperinnön merkitystä vastaava osuus omistamiensa suojelukohteiden ylläpitämiseen ja säilyttämiseen niiden arvoa vastaavalla tavalla sekä niiden vastaavanlaisten töiden taloudelliseen tukemiseen, joita valtiolliset elimet tai yksityiset

- henkilöt suorittavat omistuksessaan olevissa suojelukohteissa.
50. Kuluista, jotka aiheutuvat yksityisessä omistuksessa olevien kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta ja säilyttämisestä sen arvoa vastaavalla tavalla, tulee näiden kohteiden omistajien tai käyttäjien vastata mahdollisuuksien mukaan itse.
51. Tällaisten kulujen johdosta voidaan myöntää veronvähennyksiä tai avustuksia tai ehdoiltaan edullisia lainoja suojelukohteiden yksityisille omistajille sillä ehdolla, että nämä suorittavat hyväksyttävien menetelmien mukaisia töitä omistamiansa kohteiden suojelemiseksi, säilyttämiseksi ja kunnostamiseksi.
52. Suojeltavan kulttuuri- ja luonnonperinnön omistajille voidaan, mikäli tarpeen, harkinnan mukaan korvata suojeluohjelmien seurauksesta heille aiheutuvat haitat.
53. Yksityisille omistajille myönnettävien taloudellisten etuisuuksien tulee, mikäli katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, edellyttää, että he noudattavat tiettyjä yleisön hyväksi laadittuja ehtoja, joita ovat esimerkiksi yleisön pääsy puistoihin, puutarhoihin ja alueille, oikeus tutustua luonnonnähtävyyksiin, muistomerkkeihin tai rakennusryhmiin tai niiden osiin, lupa valokuvata jne.
54. Valtiollisten elimien budjeteissa tulee varata erityiset määrärahat suurimittaisten yleisten tai yksityisten töiden vaarantaman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseen.
55. Kartuttaakseen käytettävissään olevia rahavaroja jäsenvaltiot voivat perustaa yhden tai useamman "Kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelurahaston", joka toimii laillisesti perustettuna valtiollisena elimenä ja jolla on oikeus vastaanottaa yksityisiä lahjoituksia, avustuksia ja testamentteja, etenkin teollisuus- ja liikeyrityksiltä.

56. Verovähennyksiä voidaan myöntää myös niille, jotka tukevat lahjoituksin, avustuksin tai testamentein tiettyjen kulttuuri- ja luonnonperinnön kohteiden lunastamista, entistämistä tai hoitoa.
57. Jäsenvaltiot voivat helpottaa kulttuuri- ja luonnonperinnön kunnostamista erityisjärjestelyin, varsinkin myöntämällä lainoja uudistamiseen ja restaurointiin ja ehkäisemällä tarpeellisilla määräyksillä kiinteistökeinottelun aiheuttamat hinnannousut asianomaisilla alueilla.
58. Jotta varattomat asukkaat välttyisivät vaikeuksilta, jotka aiheutuisivat siitä, että he joutuisivat muuttamaan pois kunnostettavista rakennuksista tai rakennusryhmistä, heille voidaan myöntää hyvitystä vuokrakorotuksesta niin, että he voivat pitää asuntonsa. Tämän hyvityksen tulee olla tilapäistä ja määräytyä asukkaiden tulojen perusteella niin, että he kykenevät huolehtimaan suoritettavien töiden aiheuttamista lisääntyneistä kustannuksista.
59. Jäsenvaltiot voivat helpottaa kaikenlaisten kulttuuri- ja luonnonperinnön hyväksi tehtävien töiden rahoittamista perustamalla julkisten laitosten ja yksityisten luotonantolaitosten tuella "lainarahastoja", jotka myöntävät omistajille halpakorkoisia ja pitkäaikaisia lainoja.
- VI VALISTUS- JA SIVISTYSTOIMINTA
60. Yliopistojen, kaikkien tasojen oppilaitosten ja kansansivistyslaitosten tulee järjestää säännöllisesti taidehistorian, rakennustaitteen ja ympäristön ja kaupunkisuunnittelun kurseja, luentoja, seminaareja jne.
61. Jäsenvaltioiden tulee järjestää valistuskampanjoita, joiden tarkoituksena on synnyttää väestössä laajaa kiinnostusta ja arvontoa kulttuuri- ja luonnonperintöä kohtaan. Kansalaisille on pyrittävä jatkuvasti tiedottamaan toimista, joita parastaikaa

suoritetaan ja joita voidaan suorittaa kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi, ja juurruttamaan kansalaisiin kunnioitusta ja arvostusta niiden sisältämiä arvoja kohtaan. Tähän tarkoitukseen tulee tarpeen mukaan käyttää kaikkia tiedotusvälineitä.

62. Kulttuuri- ja luonnonperinnön suurta taloudellista ja yhteiskunnallista arvoa väheksymättä tulee pyrkiä lisäämään ja vahvistamaan tämän perinnön tärkeää sivistävää ja valistavaa merkitystä, joka on perussyynä sen arvoa vastaavaan suojelemiseen ja säilyttämiseen.
63. Kaikissa kulttuuri- ja luonnonperinnön hyväksi tehtävissä toimituksissa tulee ottaa huomioon tämän perinnön sivistävä ja valistava merkitys, joka perustuu siihen, että se edustaa ihmisen ja hänen mittakaavansa mukaista ympäristöä, rakennustaitteen muotoa ja kaupunkisuunnittelua.
64. Tulee perustaa vapaaehtoisjärjestöjä, jotka rohkaisevat valtakunnallisia ja paikallisia viranomaisia käyttämään kaikkia suojeluvaltuuksiaan, antavat niille tukea ja hankkivat tarvittaessa niiden käyttöön varoja. Järjestöjen tulee olla keskeisessä paikallisissa historiallisiin yhdistyksiin, ympäristöyhdistyksiin, paikallisissa suunnittelukomiteoihin, matkailunedistämiselimiin jne., ja ne voivat myös järjestää jäsenilleen vierailuja ja opastettuja käyntejä erilaisissa kulttuuri- ja luonnonperinnön kohteissa.
65. Voidaan perustaa tiedotuskeskuksia, museoita ja näyttelyitä, joiden avulla voidaan esitellä kulttuuri- ja luonnonperinnön kunnostettavia kohteita.
- VII KANSAINVALINEN YHTEISTYÖ
66. Jäsenvaltioiden tulee olla yhteistyössä kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista, säilyttämistä ja tunnetuksi tekemistä koskeissa kysymyksissä ja pyytää, mikäli näyttää suotavalta,

apua sekä hallitustenvälisiltä että muilta kansainvälisiltä järjestöiltä. Tällaisen monen- tai kahdenvälisen yhteistyön tulee olla huolellisesti koordinoitua, ja sen puitteissa tulee:

- (a) vaihtaa tietoja sekä tieteellisiä ja teknisiä julkaisuja;
- (b) järjestää erityiskysymyksistä seminaareja ja työryhmiä;
- (c) myöntää tutkimus- ja matka-apurahoja, hankkia tieteellistä, teknistä ja hallinnollista henkilökuntaa sekä kalustoa;
- (d) suoda nuorille tutkijoille ja tekniikoille tilaisuuksia saada tieteellistä ja teknistä koulutusta ulkomailla antamalla heidän osallistua rakennustaiteellisiin hankkeisiin, arkeologisiin kaivauksiin ja luonnonsuojelukohteiden suojeluun;
- (e) koordinoita jäsenvaltioista koostuvassa ryhmässä suurimittaisia suojelu-, kaivaus-, restaurointi- ja kunnostustöitä pyrkimysnä kokemusten saattaminen yleiseen käyttöön.

Edellä oleva on Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön Pariisissa pidetyn ja 21 päivänä marraskuuta 1972 päättyneen yleiskokouksen seitsemännentoista istunnon hyväksymä suosituksen alkuperäisteksti.

Tämän vakuudeksi olemme allekirjoittaneet tämän suosituksen 23 päivänä marraskuuta 1972.

Yleiskokouksen puheenjohtaja

TORU HAGUIWARA

Pääjohtaja

RENÉ MAHEU